

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů
Partnerství v oblasti výzkumu a inovací**

COM(2011) 572 final

(2012/C 229/07)

Zpravodajka: **paní HEINISCH**

Dne 21. září 2011 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

*sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů
Partnerství v oblasti výzkumu a inovací*

COM(2011) 572 final.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 8. května 2012.

Na 481. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 23. a 24. května 2012 (jednání dne 23. května 2012), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 191 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV stejně jako Komise usuzuje, že partnerství přináší četné výhody a jejich potenciál by mohl být využíván ještě více. Proto Výbor výslovně vítá iniciativu Komise vytvářet a podporovat v rámci stěžejní iniciativy Unie inovací evropská inovační partnerství (EIP), jejichž záměrem je účinnější utváření evropského výzkumného a inovačního cyklu a zkrácení doby nezbytné pro zavedení výsledků výzkumu na trh.

1.2 K zaručení dlouhodobého fungování a trvalého účinku partnerství je třeba vytvořit rámcové podmínky umožňující vyřešit problémy v oblasti správy, financování a provádění.

1.3 Hlavní podmínkou partnerství je, že musí být jednoduchá, flexibilní, pro všechny a otevřená, řídicí skupiny musí být reprezentativní a vyvážené a vztahy mezi současnými iniciativami a nástroji musí být od počátku jasné.

1.4 EHSV zdůrazňuje význam sociálních inovací jako klíčových nástrojů k vytvoření příznivého prostředí pro inovace s cílem motivovat podniky, veřejný sektor, sociální partnery a další organizace občanské společnosti ke spolupráci, a zvyšovat tak jejich inovativnost a výkonnost.

1.5 K dalšímu rozvíjení koncepce partnerství je nezbytné vyjasnit a neustále kontrolovat vztah mezi EIP a dalšími politickými iniciativami (odstavec 2.3.2 sdělení).

1.6 Nezbytné usnadnění koordinovaného provádění evropských a národních programů a financování v zájmu účinnějšího řešení společenských výzev (odstavec 3.1.3 a 3.3.3 sdělení) by mělo zahrnovat přizpůsobení vnitrostátních správních postupů,

vnitrostátních směrů pro podporu a podmínek financování v jednotlivých členských státech.

1.7 Výbor dále doporučuje více provázat současné zdroje, přehledněji, jednoznačněji a tematicky lépe zařadit různé možnosti (spolu)financování, cíleně je využívat a centrálně a systematicky o tom informovat.

1.8 Výbor navíc doporučuje zapojit všechny subjekty a iniciativy na vnitrostátní i evropské úrovni schopné přispět k přiměřené regulační kontrole, k budoucí existenci partnerství a k využívání jejich výsledků.

1.9 Měla by se nadále podporovat účast třetích zemí v partnerstvích v oblasti výzkumu a inovací, aby se zvýšila atraktivita Evropy pro globální subjekty.

1.10 Na základě dosavadních zkušeností s partnerstvími je třeba vyjasnit, jaká forma a míra závaznosti je nutná nejen k zajištění flexibility, otevřenosti a inovativnosti, ale i k zaručení dlouhodobých a stabilních partnerství s cílem dosáhnout udržitelného účinku.

1.11 Nemá-li se plýtvat lidskými zdroji, časem a finančními prostředky, mělo by se napříště více dbát na vyšší míru účinnosti. K tomu je zapotřebí lepší koordinace, pravidelného vyhodnocování a důsledného provádění opatření.

1.12 Proto je třeba naplánovat úzké napojení na subjekty na národní, regionální a místní úrovni, a zohlednit tak národní a regionální specifika. Zároveň se nesmí zapomínat na význam globálního rozměru současných výzev.

2. Sdělení Komise

2.1 Sdělení Komise o Partnerství v oblasti výzkumu a inovací⁽¹⁾ pojednává o tom, jak optimalizovat dostupné zdroje pro výzkum a inovace, aby bylo možné uskutečnit Evropský výzkumný prostor do roku 2014, Unii inovací, Digitální agendu a další stěžejní iniciativy strategie Evropa 2020⁽²⁾ i vzhledem k probíhající hospodářské a finanční krizi.

2.2 Ve svém sdělení Komise vychází z koncepce partnerství, jejichž význam jakožto prostředku ke spojení sil vyzdvihla ve sdělení o Unii inovací z října 2010⁽³⁾. Partnerství mají spojit veřejné subjekty v rámci veřejného sektoru a v rámci veřejného a soukromého sektoru (PPP)⁽⁴⁾ na evropské úrovni i na úrovni jednotlivých států s cílem řešit hlavní společenské výzvy a posílit postavení Evropy v hospodářské soutěži.

2.3 Aby se dospělo ke společnému pohledu na potenciální přínos partnerství v oblasti výzkumu a inovací k inteligentnímu a udržitelnému růstu v Evropě, byly vypracovány a testovány modely partnerství v rámci 7. rámcového programu pro výzkum, programu pro konkurenceschopnost a inovace, Evropského výzkumného prostoru (EVP) a politického rámce Unie inovací.

2.4 Komise ve svém celkovém hodnocení usuzuje, že partnerství přináší četné výhody a jejich potenciál by mohl být využíván ještě více.

2.5 Evropská inovační partnerství (EIP) mohou poskytnout zastřešující rámec pro různé modely partnerství, neboť spojují všechny významné subjekty účastnící se výzkumného a inovačního cyklu na straně nabídky i poptávky a podporují politické závazky na dohodnuté akce. Partnerství jsou navíc účinnou metodou k většímu zapojení malých a středních podniků do výzkumu a inovací.

2.6 Partnerství však nefungují sama od sebe. K zaručení dlouhodobého fungování a trvalého účinku je třeba vytvořit rámcové podmínky umožňující vyřešit problémy v oblasti správy, financování a provádění, které s partnerstvími souvisejí.

⁽¹⁾ COM(2011) 572 final ze dne 21. září 2011.

⁽²⁾ COM(2020) 546 final ze dne 6. října 2010. Viz též IP/10/225. Desetiletý program navazující na Lisabonskou strategii byl schválen Evropskou radou v červnu 2010. Jeho cílem je inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění a lepší koordinace národních ekonomik a evropského hospodářství.

⁽³⁾ COM(2010) 546 final, viz též stanovisko EHSV v Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 39.

⁽⁴⁾ Jako příklad partnerství v rámci veřejného sektoru lze uvést mj. ERA-NET a ERA-NET Plus, iniciativy podle článku 185 a společné plánování. K partnerstvím veřejného a soukromého sektoru ve výzkumu a inovacích patří například společné technologické iniciativy a internet budoucnosti.

2.7 Z výsledků různých partnerství již byly vyvozeny důležité závěry pro vytváření partnerství a možnosti řešení uvedených problémů⁽⁵⁾.

3. Obecné připomínky

3.1 Demografické změny, změna klimatu a změny v průmyslu, hospodářství a na trhu práce způsobené globalizací jsou největšími výzvami pro budoucí vývoj členských států Evropské unie. Ke zvládnutí těchto výzev je zapotřebí společného úsilí, zapojení všech potenciálních subjektů a centrální koordinace vhodných opatření. Je třeba je neprodleně řešit v součinnosti mezi výzkumem, vědeckými a technologickými inovacemi a sociálními inovacemi.

3.2 Centrální koordinace je nezbytná i s ohledem na spojení zdrojů, vytvoření odpovídajícího rozpočtu a rozdělení prostředků, aby bylo možné pro účely výzkumu a inovací účinně využívat příležitosti, které jsou s demografickými změnami a globálními výzvami také spojeny.

3.3 EHSV proto výslovně vítá iniciativu Komise vytvářet a podporovat v rámci stěžejní iniciativy Unie inovací⁽⁶⁾ evropská inovační partnerství (EIP), jejichž záměrem je účinnější utváření evropského výzkumného a inovačního cyklu a zkrácení doby nezbytné pro zavedení výsledků výzkumu na trh⁽⁷⁾.

3.4 Z analýzy modelů partnerství testovaných v 7. rámcovém programu pro výzkum⁽⁸⁾, v programu pro konkurenceschopnost a inovace⁽⁹⁾, v Evropském výzkumném prostoru (EVP)⁽¹⁰⁾, v politickém rámci Unie inovací⁽¹¹⁾ a v evropském pilotním partnerství v oblasti aktivního a zdravého stárnutí (AHA) již byly vyvozeny první závěry pro vytváření partnerství⁽¹²⁾.

3.5 K těmto závěrům patří, že partnerství by měla být jednoduchá, flexibilní, pro všechny, otevřená, že řídicí skupiny by měly být reprezentativní a vyvážené a že vztahy mezi současnými iniciativami a nástroji by měly být od počátku jasné. Partnerství navíc potřebují jasné rámcové podmínky z hlediska struktury, financování a postupů, aby se mohla dlouhodoběji a stabilně rozvíjet.

⁽⁵⁾ Viz pracovní dokument útvarů Komise SEC(2011) 1028 final ze dne 1. září 2011.

⁽⁶⁾ COM(2010) 546 final ze dne 6. října 2010.

⁽⁷⁾ COM(2011) 572 final ze dne 21. září 2011.

⁽⁸⁾ Úř. věst. L 412, 30.12.2006, s. 1 a Úř. věst. C 65, 17.3.2006, s. 9.

⁽⁹⁾ Úř. věst. L 310, 9.11.2006, s. 15 a Úř. věst. C 65, 17.3.2006, s. 22.

⁽¹⁰⁾ COM(2000) 6 final a Úř. věst. C 204, 18.7.2000, s. 70.

⁽¹¹⁾ Viz poznámka pod čarou č. 6.

⁽¹²⁾ Viz pracovní dokument útvarů Komise SEC(2011) 1028 final ze dne 1. září 2011.

3.6 EHSV oceňuje a podporuje snahu Komise rozpracovat uvedené závěry do konkrétních návrhů a směrů a začlenit relevantní aspekty do programu „Horizont 2020“.

Návrhy popisované ve sdělení jsou nezbytné, nicméně podle názoru Výboru potřebují doplnit.

4. Konkrétní připomínky k návrhům Komise

4.1 Cíle evropských inovačních partnerství (EIP)

4.1.1 Výbor oceňuje a podporuje cíl sdělení Komise propojit prostřednictvím EIP osvědčené nástroje na straně „nabídky“ (výzkumu a technologií) a na straně „poptávky“ (uživatelů, regulace, normalizace atd.) (odstavec 2.3.1). Souhlasí s názorem Komise, že EIP svádí dohromady hlavní aktéry na vnitrostátní a regionální úrovni, z veřejného sektoru a z občanské společnosti a může zintenzivnit jejich vzájemnou výměnu, a že tak lze optimalizovat nástroje, zvyšovat součinnost, spojovat zdroje, podporovat inovace – především sociální inovace, jako jsou nové obchodní modely⁽¹³⁾ – a posilovat politickou angažovanost.

4.1.2 Výbor v této souvislosti vyzdvihuje důležitost návrhů Komise vycházejících ze závěrů pracovního dokumentu útvarů Komise k pilotnímu evropskému inovačnímu partnerství AHA a dalším partnerstvím⁽¹⁴⁾. Jednoznačně se v nich říká, že jasné rámcové podmínky v oblasti správy, provádění a financování jsou nezbytné k tomu, aby se partnerství v oblasti výzkumu a inovací mohla v dlouhodobém horizontu účinně rozvíjet.

4.2 Rozvíjení koncepce partnerství

4.2.1 K dalšímu rozvoji koncepce partnerství považuje Výbor za mimořádně důležité následující aspekty a předkládá k nim doplňující úvahy:

4.2.2 Vyjasnění vztahu mezi EIP a dalšími politickými iniciativami (odstavec 2.3.2 sdělení): Tento vztah by měl být neustále kontrolován a zdůrazňován zejména u nových EIP.

4.2.3 Zapojení všech subjektů, které mohou zajistit přiměřenou regulační kontrolu (odstavec 2.3.2): K tomu je nutné určit a zohlednit příslušné úkoly a potřeby různých subjektů inovačního procesu. Důležitá je i možnost určité opatření také ukončit – buď tehdy, když se úspěšně dosáhne jeho cíle, nebo když se opatření v průběhu doby ukáže být neúčelným.

4.2.4 Usnadnění koordinovaného provádění evropských a národních programů a financování v zájmu účinnějšího řešení společenských výzev (odstavec 3.1.3): K tomuto aspektu patří podle mínění Výboru i co největší přizpůsobení vnitrostátních směrů pro podporu a podmínek financování. Potřeba vzájemného sladění vnitrostátních správních postupů jednotlivých členských států je již ve sdělení Komise zmíněna (odstavec 3.3.3).

4.3 Současná partnerství v oblasti výzkumu a inovací

4.3.1 Modely partnerství byly vypracovány a testovány v 7. rámcovém programu pro výzkum, v programu pro konkurenceschopnost a inovace, v Evropském výzkumném prostoru (EVP) a v politickém rámci Unie inovací⁽¹⁵⁾.

4.3.2 K současným společným iniciativám patří zejména evropské inovační partnerství v oblasti aktivního a zdravého stárnutí (AHA)⁽¹⁶⁾, Digitální agenda pro Evropu⁽¹⁷⁾, iniciativa společného plánování Delší a lepší život - potenciál a výzvy spojené s demografickými změnami⁽¹⁸⁾ a plánovaný program „Horizont 2020“⁽¹⁹⁾.

4.3.3 Má-li se zamezit roztržnění trhu a duplicitám při práci, je bezpodmínečně nutné zapojit další významné subjekty a iniciativy na vnitrostátní i evropské úrovni. Partnerství v oblasti výzkumu a inovací anebo alespoň součinnost se nabízí například v souvislosti s Evropským rokem aktivního stárnutí a mezi-generační solidarity (2012)⁽²⁰⁾, s programem Světové zdravotnické organizace pro prostředí příznivé pro stárnutí (WHO Age-friendly Environments Programme)⁽²¹⁾ a s Úmluvou Organizace spojených národů o právech osob se zdravotním postižením⁽²²⁾.

4.3.4 Více zohledněny by měly být rovněž příslušné přípravné práce dalších subjektů na vnitrostátní i evropské úrovni. Mezi ně patří např. různé programy a iniciativy GR SANCO, Evropského inovačního a technologického institutu (EIT)⁽²³⁾ a Institutu pro perspektivní technologické studie (IPTS)⁽²⁴⁾.

4.3.5 EHSV dále upozorňuje na význam partnerství pro zvýšení atraktivity Evropy jakožto globálního partnera v oblasti výzkumu a inovací. Vytvářením množství a rozsahu pomáhají partnerství zvyšovat účinnost a efektivitu investic do výzkumu v Evropě pro globální subjekty⁽²⁵⁾. EHSV vybízí k dalšímu rozvoji partnerství v tomto směru.

⁽¹⁵⁾ Viz poznámka pod čarou č. 4. Významným příkladem partnerství v rámci veřejného sektoru je společná iniciativa Asistované žití v domácím prostředí (AAL) s rozpočtem přesahujícím 600 milionů eur. Konkrétním příkladem partnerství veřejného a soukromého sektoru je společná technologická iniciativa ARTEMIS (vestavěné počítačové systémy).

⁽¹⁶⁾ Viz IP/10/1288.

⁽¹⁷⁾ Viz IP/10/581, MEMO/10/199 a MEMO/10/200.

⁽¹⁸⁾ Viz <http://www.jp-demographic.eu>.

⁽¹⁹⁾ Rámcový program pro výzkum a inovace 2014-2020, MEMO-11-435. K tomu viz též předběžný návrh stanoviska INT/614-615-616-631 „Horizont 2020“, zpravodaj: pan Wolf.

⁽²⁰⁾ Viz <http://europa.eu/ey2012/>.

⁽²¹⁾ Viz http://www.who.int/ageing/age_friendly_cities/.

⁽²²⁾ Viz <http://www.un.org/disabilities/default.asp?id=150>.

⁽²³⁾ Viz <http://eit.europa.eu>.

⁽²⁴⁾ Viz <http://ipts.jrc.ec.europa.eu>.

⁽²⁵⁾ Uveďme alespoň dva příklady: v důsledku iniciativy týkající se společného plánování v oblasti neurodegenerativních chorob přehodnotila Kanada svoji výzkumnou agendu v této oblasti a nově ji zaměřila na spolupráci s Evropou a nyní je partnerem při pilotní iniciativě středisek excelence. Indie se aktivně zajímá o účast na iniciativě týkající se společného plánování v oblasti vodohospodářství.

⁽¹³⁾ Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 22–25.

⁽¹⁴⁾ SEC(2011) 1028 final.

4.3.6 Kromě strukturálních rámcových podmínek má klíčový význam pro budoucí existenci partnerství v oblasti výzkumu a inovací rovněž směrodatná a realistická společná vize. Výbor se proto domnívá, že vedle všech možných subjektů, zástupců občanské společnosti a starších lidí musejí být do partnerství zapojeni zejména také sociální partneři a mladí lidé popř. jejich zástupci, aby se získala jejich aktivní podpora pro udržitelný rozvoj a udržitelné provádění.

4.3.7 Inovace nejsou nutně výsledkem lineárního procesu, nýbrž vznikají z provázání a integrace sektorů, systémů a koncepcí. K nejčastějším faktorům, které přispívají např. k inovacím ve službách, patří změny společenské struktury, nové potřeby zákazníků a reakce podniků na tyto změny. Tyto faktory je třeba zohlednit především s ohledem na sociální inovace.

4.4 Další navrhovaná doplnění

4.4.1 Financování a provádění – k odstavci 3.2 sdělení Komise

4.4.1.1 K dlouhodobému fungování partnerství je nutný spolehlivý rámec pro financování. Návrhy Komise na zjednodušení a koordinaci stávajících nástrojů financování na evropské i vnitrostátní úrovni jsou v tomto ohledu velmi cenné a mělo by se v nich bezpodmínečně dále pokračovat.

4.4.1.2 Navíc by bylo žádoucí, kdyby bylo možné přehledněji, jednoznačněji a tematicky lépe zařadit všechny možnosti (spolu)financování, a položit tak pevný základ pro plánování a provádění iniciativ. Výbor proto doporučuje více provázat a cíleně využívat současné zdroje, a centrálně a systematicky o tom informovat.

4.4.2 Vyjasnění míry závaznosti budoucích partnerství

Co se týče míry závaznosti, sahají dosavadní partnerství od volné spolupráce na určitých tematických prioritách přes závazné, nicméně časově a finančně omezené přísliby jednotlivých partnerů až po dlouhodobé závazky všech subjektů účastnících se partnerství. S ohledem na program „Horizont 2020“ je na základě dosavadních zkušeností třeba vyjasnit, jaká forma a míra závaznosti je nutná nejen k zajištění flexibility, otevřenosti a inovativnosti, ale i k zaručení dlouhodobých a stabilních partnerství s cílem dosáhnout udržitelného účinku.

4.4.3 Provádění

Prioritou partnerství v oblasti výzkumu a inovací by mělo být rychlé a důsledné provádění vhodných opatření. Proto je nutné posílit nejen součinnost vědy a praxe, ale i přístup zaměřený na uživatele a účast v inovačních partnerstvích. Nemá-li zbytečně docházet ke ztrátě drahocenného času a vynakládání lidských

zdrojů a finančních prostředků, mělo by se napříště více dbát na vyšší míru účinnosti a na lepší koordinaci opatření, jejich průběžné vyhodnocování na základě daných kritérií a důsledné provádění.

4.4.4 Duševní vlastnictví

Při účasti většího počtu subjektů na jednom projektu nebo partnerství je důležitým aspektem otázka práv duševního vlastnictví ke společným výsledkům práce. Spravedlivé vyřešení této otázky musí být již od počátku zaručeno i pro budoucí inovační partnerství, aby všechny zúčastněné strany – včetně konečných uživatelů – získaly přiměřený podíl na podpoře a případném pozdějším zisku.

4.4.5 Regionální zakotvení

Partnerství se musejí uskutečnit a osvědčit vždy v určitých podmínkách. Proto je třeba vřele doporučovat úzké napojení na subjekty na národní, regionální a místní úrovni a zohlednění národních a regionálních specifík, neboť podmínky v členských státech i mezi členskými státy navzájem se značně liší. Při tomto místně podmíněném zaměření se však nesmí zapomínat na význam globálního rozměru současných výzev.

4.4.6 Příklady osvědčených postupů

4.4.6.1 Za zdařilý příklad partnerství by měly posloužit nashromážděné a zveřejněné zkušenosti se stávajícími úspěšnými partnerstvími. EHSV proto navrhuje doplnit dosavadní způsob šíření např. prostřednictvím internetové stránky CORDIS například o samostatný internetový portál či výroční akce včetně oceňování nejúspěšnějších partnerství.

4.4.6.2 Stejně účelné by však mohlo být dozvědět se důvody neúspěchu partnerství a vzít si z nich ponaučení. Výbor proto doporučuje shromáždit nejen příkladné modely, ale i nezdařené záměry a jejich příslušné podmínky, a aktivně o nich informovat.

4.4.7 Obsahové vyjasnění pojmů

4.4.7.1 Pojmy „inovace“, „výzkum“ a „partnerství“ zatím nejsou obsahově definovány. Zatímco pro „partnerství“ již ve sdělení Komise byly definovány nezbytné rámcové podmínky⁽²⁶⁾ a pojem „inovace“ byl objasněn v různých sděleních a stanoviscích⁽²⁷⁾, je kontext výzkumu v budoucnosti i nadále z velké části vágní nebo jen útržkovitý. Vzhledem k demografickým změnám a ke globálním společenským výzvám je nicméně nepostradatelný špičkový základní výzkum.

⁽²⁶⁾ Viz mj. IP/11/1059 a MEMO/11/623 ze dne 21. září 2011.

⁽²⁷⁾ COM(2020) 546 final ze dne 6. října 2010. K tomu též viz Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 39.

4.4.7.2 Příslušný výklad by přesáhnul záběr tohoto stanoviska. Výbor proto vypracovává zvláštní stanovisko z vlastní iniciativy k tématu Osmý rámcový program pro výzkum a vývoj – plány pro stárnutí ⁽²⁸⁾.

4.4.8 Lepší využití potenciálu

Právě oblast stárnutí obyvatelstva je příkladem úspěšné součinnosti výzkumu a vývoje v oblasti lékařské techniky na jedné straně a sociálního pokroku na straně druhé. Ze spojení všech dostupných intelektuálních, finančních a praktických zdrojů může i v budoucnosti vzniknout nesmírný potenciál ke zvládnutí současných výzev.

V Bruselu dne 23. května 2012.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽²⁸⁾ Horizont 2020: plány pro stárnutí, stanovisko z vlastní iniciativy, Viz strana 13 v tomto čísle Úředního věstníku (CESE 1290/2012).